

Kuhmon kaupungin lausunto 21.11.2022

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 207/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lähettänyt Kuhmon kaupungille lausuntopyynnön asiantuntijalausunnosta hallituksen esityksestä eduskunnalle, "HE 207/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi". Hallituksen esityksen sisällön mukaan järjestämisvastuu julkisia työvoima- ja yrityspalveluita koskien, samoin kuin mm. ELY-keskusten julkisiin työvoimapalveluihin liittyvät hankintatehtävät siirtyisivät kunnille vuoden 2025 alusta lukien. Mainitun hallituksen esityksen mukaan nykyiset työvoima- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin, ja lakkautuksen myötä niiden henkilöstö siirtyisi liikkeenluovutuksen kautta kuntien henkilöstöksi. Edellä mainittujen pääkohtien osalta Kuhmon kaupunki tunnistaakin kyseisen lakiesityksen tuovan lainsäädännön tasolle kuntakentän työllisyystoimijoiden pitkäaikaisen tavoitteen kuntien roolin ja toimintavaltuuksien vahvistamisesta työllisyyden edistämisessä. Näin ollen Kuhmon kaupunki katsoo esityksen olevan pääpiirteiltään kannatettava. Kuhmon kaupunki näkee kuitenkin aiheelliseksi tuoda esille eräitä jäljempänä seuraavia, hallituksen esityksen sisällöstä poikkeavia ja sitä täydentäviä näkemyksiään, jotka liittyvät mm. kuntien tasavertaiseen mahdollisuuteen saada siirtyvät palvelut aidosti osaksi paikallista kuntaekosysteemiään, sekä vastuun sekä vallan jakautumiseen kuntien kesken.

Järjestämisvastuu tulisi siirtää tasavertaisesti kaikille Suomen kunnille

Käsillä olevassa hallituksen esityksessä (2 luku 2 §) esitetään, että voidakseen saada itselleen julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuun, kunnalla tulisi olla kuntalaisistaan koostuva, vähintään 20.000 henkilön suuruinen työvoimapohja. Jos kunnan työvoimapohja olisi mainittua pienempi, tulisi kunnan muodostaa muiden kuntien kanssa yhteinen työllisyysalue, jonka osalta julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuu olisi joko kuntayhtymällä tai vastuukunnalla. Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan hallituksen esityksessä ei kuitenkaan esitetä selkeitä perusteluja sille, miksi järjestämisvastuuta ei voitaisi siirtää tasaveroisesti kaikille Suomen kunnille. Jos järjestämisvastuu siirretään hallituksen esityksessä nyt kuvatulla tavalla, merkitsee se käytännössä sitä että Suomen kuntakentän yli kolmestasadasta kunnasta alle 10 %, eli alle kolmekymmentä kuntaa voi saada järjestämisvastuun itselleen. Muiden kuntien tulisi muodostaa joko kuntayhtymiä tai vastuukuntamallin pohjalta järjestettyjä työllisyysalueita. Samaan aikaan hallituksen esityksessä (s.125) kuitenkin todetaan uudistuksen tavoitteena olevan "vahvistaa alueiden elinvoimaa ja kilpailukykyä asiakaslähtöisillä palveluilla hyödyntämällä kuntaekosysteemin mahdollisuuksia". Kuhmon kaupunki pyytää saada kiinnittää työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan

jäsenten huomiota siihen, että jos palveluiden järjestämisvastuu kuntien enemmistön osalta siirtyy pois peruskunnan organisaatiosta, kuntayhtymään tai vastuukuntaan, katkeaa samalla yhteys peruskunnan järjestämisvastuulla oleviin kuntaekosysteemin muihin osiin, esim. koulu- ja sivistyspalveluihin sekä peruskuntien vapaaehtoisesti tuottamiin työllisyyden edistämisen palveluihin (peruskuntien ohjauksessa olevat työllisyyttä edistävät säätiöt ja yhdistykset, kuntalaisen myöntämisen toiminnot, työhönvalmennus, jne). Tämän yhteyden katketessa on vaikea nähdä miten eri oikeushenkilön, eli kuntayhtymän tai vastuukunnan toimintoina toteutettavat lakisääteiset työllisyyspalvelut toimisivat kuntaekosysteemin orgaanisena osana, alueen elinvoimaa hallituksen esityksessä tarkoitetulla tavalla vahvistaen.

Kuhmon kaupunki haluaa myös muistuttaa siitä, että käynnissä olevissa Työllisyyden edistämisen kuntakokeiluissa pilotoidaan osaltaan vuoden 2025 uuteen työllisyyspalvelumalliin siirtymistä, ja siten vuonna käytössä olevan 2025 työllisyyspalvelumallin valmistelussa tulisi huomioida Työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen käytännön toiminnasta saadut tulokset. Käynnissä olevien Työllisyyden edistämisen kuntakokeilujen valtakunnallisessa ohjausryhmässä on sen kokoontumisissa käyty läpi työ- ja elinkeinoministeriön viranhaltijoiden esityksiä, joissa on vertailtu eri kuntakokeilualuiden saavuttamia tuloksia mm. työnhakijoiden aktivointiasteen nostamisessa, työnhakijoiden työllistymissuunnitelmien laatimisessa, jne. Näissä vertailuissa kuntien keskinäisen yhteistyösopimuksen pohjalta organisoitunut Kainuun seudun kuntakokeilualue on saavuttanut erittäin hyviä tuloksia, jotka Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan perustuvat kokeilualueen kuntien sopimukselliseen yhteistyöhön. Kainuun seudun kuntakokeilulla ei ole virkasuhteista johtajaa, vaan koordinaattori, jonka tehtävänä on ohjata ja koordinaida kokeilualueen työllisyystoimintoja yhteistyösopimukseen perustuvassa yhteistyössä kokeilualueen muiden kuntien ja niiden operatiivisen työnjohdon kanssa. Vastuuta kokeilun eri työllisyystoiminnoista on yhteistyösopimuksen pohjalta hajautettu kokeilualueen eri kuntiin. Kainuun seudun kuntakokeilu on kuitenkin ollut kokonaisuudessaan siihen osallistuvien kuntien osalta erittäin toimiva. **Edellä esitetyn pohjalta Kuhmon kaupunki katsookin, että työllisyyspalvelujen järjestämisvastuu tulisi ennen vuotta 2025 siirtää tasavertaisesti jokaiselle Suomen peruskunnalle, siten että järjestämisvastuun saavat peruskunnat voisivat halutessaan toteuttaa alueellista yhteistyötään sopimus pohjaisesti ja kuntalain mukaan tehtäviensä järjestämisestä sopien.** Hallituksen esityksen toteuttaminen nyt esillä olevassa muodossaan johtaisikin Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan työllisyyspalvelujen järjestämisvastuun siirrossa siirtyvän vallan ja rahoitusvastuun epätasapainoiseen jakautumiseen kuntien kesken. Toteutuessaan esitetyssä muodossaan ja esitettyine reunaehtoineen hallituksen esitys todennäköisesti johtaisi myös siihen, että Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutuilla alueilla työllisyyspalveluiden järjestämisen johto ja päätöksenteko siirtyisivät satojen kilometrien päässä alueiden peruskunnista sijaitseviin maakuntakeskuksiin. **Julkisen vallan käyttöä koskevan subsidiariteettiperiaatteen mukaisesti päätökset tulisi tehdä mahdollisimman lähellä niitä kansalaisia joita päätökset koskevat, siis tässä tapauksessa peruskuntien kuntalaisia.**

Vastuukunnan viranhaltijoiden toimivaltaa tulee voida siirtää peruskunnan viranhaltijoille

Liittyen hallituksen esityksen osioon 2.12, "Kuntiin liittyvää yleislainsäädäntöä", Kuhmon kaupunki haluaa nostaa esille sen että hallituksen esityksen tässä osassa (s.119-120) viitataan kuntalain pykälisiin 7-9, liittyen kunnan järjestämisvastuulla olevien palvelujen tuottamiseen joko yksin tai yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Loogisesti tämä kuntalain kohta aktualisoituu kun muodostettavalla työllisyysalueella käytetään vastuukunnan tai kuntayhtymän toimintamallia, ja

Kuhmon kaupunki pitääkin erittäin tärkeänä sitä että hallituksen esityksen 13 § sisältää maininnan siitä että työllisyysalueella voidaan poiketa kuntalain 8 § 5 momentin mukaisesta viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. **Kuhmon kaupunki katsoo että hallituksen esityksen 13 § tulisi muotoilla sisällöltään vielä nykyistä yksityiskohtaisemmaksi siten, että siinä mainittaisiin ja luetteloitaisiin tarkasti kaikki ne viranomaisen toimivallan muodot joiden käyttämisessä voidaan poiketa kuntalain 8 § 5 momentista sekä kyseiset poikkeamistavat käytännössä. Kuhmon kaupungin näkemys on että vastuukuntamallia käytettäessä tämän 13 § nojalla vastuukuntamallia käyttävän työllisyysalueen kaikkien peruskuntien viranhaltijoiden tulisi olla mahdollista saada täydet ja kokonaiset työvoimaviranomaisen toimintavaltaudet, jos niiden siirtoa koskeva sopimus vastuukunnan kanssa tehdään.** Mainittujen peruskuntien viranhaltijoiden oikeus käyttää vastuukunnan kanssa tehdyn sopimuksen perusteella kaikkia tarpeellisia valtiollisia tietojärjestelmiä (Työmarkkinatori, yleinen avustajajärjestelmä, jne.). tulisi kirjata lakiin, samoin kuin heidän oikeutensa tehdä kaikkia tarpeellisia asiakastyön toimenpiteitä (esim. työllistymissuunnitelmien laatiminen).

Kuntien uusien työllisyyspalvelutehtävien rahoitus

Liittyen käsillä olevaan julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun siirtoon kunnille, Kuhmon kaupunki katsoo että valtion tulisi taloudellisesti tukea tähän historiallisen suureen muutokseen valmistautuvia kuntia jo ennen vuotta 2025, allokoimalla tähän tarkoitukseen varoja valtion budjettiin. Muutokseen valmistautuminen ja erityisesti sen onnistunut läpivienti vuoden 2025 alkuun mennessä tuottaa kunnille huomattavia kustannuksia, joita valtion tulisi osaltaan kompensoida.

Lopuksi Kuhmon kaupunki kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevassa kysymyksessä.

KUHMON KAUPUNKI

Lisätietoja : Juha Heinonen
Työllisyysasiantuntija
Puh. 044-7255231
etunimi.sukunimi@kuhmo.fi
www.kuhmo.fi